

Олена КУРЦЕВА,

orcid.org 0000-0003-3528-7120

доктор філософії,

викладач кафедри креативного менеджменту і дизайну

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

(Харків, Україна) 1elcold1@gmail.com

ЕКЛЕКТИКА УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ В ДИЗАЙНІ ОСВІТНІХ САЙТІВ УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості використання українського орнаменту в дизайні освітніх вебресурсів, зокрема офіційних сайтів навчальних закладів різного рівня – від загальноосвітніх шкіл до вищих навчальних установ. Особливу увагу приділено аналізу способів інтеграції традиційних орнаментальних мотивів до візуальної структури цифрового середовища, з урахуванням технічних можливостей та естетичних вимог сучасного вебдизайну. Автор акцентує на важливості еклектичного методу, що передбачає органічне поєднання етнічних елементів з сучасними графічними рішеннями, з метою створення унікального й легко впізнаваного стилю освітнього сайту. Розглянуто питання гармонійного балансу між декоративністю й функціональністю, коли орнамент не перевантажує інтерфейс, а доповнює його, сприяючи створенню комфортного, змістовного і водночас ідентифікованого інформаційного простору. Виокремлено ключові особливості стилістичної адаптації орнаментальних форм: трансформація геометричних, рослинних і символічних елементів у цифрові ілюстрації, використання орнаментів як фонових патернів, декоративних меж, інтерактивних елементів або візуальних акцентів у структурі сторінки. Аналіз охоплює приклади графічного оформлення, до формування візуальної ідентичності закладу освіти. Стаття розглядає значення українського орнаменту як засобу візуальної репрезентації національної культури у сфері освіти, що сприяє підвищенню рівня культурної самосвідомості, формуванню патріотичних орієнтирів у молоді, та забезпечує емоційний зв'язок з традиціями. Наголошено, що застосування етнічного орнаменту у вебдизайні є глибоко змістовним актом культурної комунікації, що формує позитивний імідж закладу, розширює межі національної ідентичності в онлайн-просторі та сприяє інтеграції культурної спадщини у цифрову сучасність.

Ключові слова: український орнамент, еклектика, вебдизайн, освітній сайт, цифрова культура.

Olena KURTSEVA,

orcid.org 0000-0003-3528-7120

PhD,

Lecturer at the Department of Creative Management and Design

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

(Kharkiv, Ukraine) 1elcold1@gmail.com

ECLECTICISM OF UKRAINIAN ORNAMENT IN THE DESIGN OF EDUCATIONAL SITES IN UKRAINE

The article examines the peculiarities of the use of Ukrainian ornament in the design of educational websites, in particular official sites of educational institutions of different levels – from general schools to higher education institutions. Particular attention is paid to the analysis of methods of integration of traditional ornamental motives into the visual structure of the digital environment, taking into account the technical capabilities and aesthetic requirements of the modern web-shaped. The author emphasizes the importance of the eclectic method, which involves an organic combination of ethnic elements with modern graphic solutions, in order to create a unique and easily recognizable style of educational site. The issue of a harmonious balance between decorative and functionality is considered, when the ornament does not overload the interface, but complements it, facilitating the creation of a comfortable, meaningful and at the same time identified information space. Key features of stylistic adaptation of ornamental forms are distinguished: transformation of geometric, plant and symbolic elements into digital illustrations, use of ornaments as background patterns, decorative boundaries, interactive elements or visual accents in the structure of the page. The analysis covers examples of graphic design, to the formation of visual indicies of the educational institution. The article considers the importance of Ukrainian ornament as a means of visual representation of national culture in the field of education, which promotes the level of cultural consciousness, the formation of patriotic guidelines in young people, and provides emotional connection with traditions. It is emphasized that the use of ethnic ornament in the web design is a deeply meaningful act of cultural communication, which forms a positive image of the institution, extends the boundaries of national identity in online space and promotes the integration of cultural heritage into digital modernity.

Key words: Ukrainian ornament, eclecticism, web design, educational website, digital culture.

Постановка проблеми. Із зростанням значущості цифрових платформ в освітній сфері зростає потреба у формуванні виразної візуальної ідентичності закладів освіти. Одним із таких інструментів стає український орнамент – багатозначна система символів, що має глибоке історико-культурне коріння. У поєднанні з принципами еkleктики, яка дозволяє гармонійно інтегрувати різні стилістичні напрями, орнамент стає дієвим засобом візуальної репрезентації національної культури, зокрема в сфері освіти. Український орнамент як культурний феномен може відігравати роль не лише декоративного елемента, але й бути носієм глибоких етнокультурних смислів. З огляду на глобалізаційні процеси та інформаційну насиченість середовища, зростає потреба у засобах, які б сприяли збереженню та популяризації культурної спадщини.

Український орнамент – це складна система декоративних форм, що формувалася протягом століть і охоплює геометричні, рослинні, зооморфні та антропоморфні елементи. Він виконує не лише естетичну, а й комунікативну, сакральну та ідентифікаційну функцію. Орнаменти відображають світогляд, цінності, уявлення про космос, життя і смерть, добро і зло, захист і родючість.

Кожен елемент має власне символічне навантаження. Наприклад, ромб уособлює землю і плодючість, хрест – сонце або захисний знак, дерево життя – зв'язок поколінь. Рослинні мотиви, зокрема виноградна лоза, дубове листя, барвінок, символізують безперервність життя, силу, красу і вічність.

Функціональне використання орнаменту було пов'язане з різними сферами життя: він прикрашав вишиванки, посуд, житло, знаряддя праці. Така універсальність дозволяє адаптувати орнамент як візуальну мову, що залишається зрозумілою і в ХХІ столітті.

Однак сучасний вебдизайн потребує адаптації традиційної орнаментики до динамічного цифрового середовища, що зумовлює актуальність еkleктичного підходу до її інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти візуальної культури та національної ідентичності у цифрових медіа розглядаються у працях О. Бешти, І. Мельник, а також зарубіжних дослідників – Р. Арнхайма, Д. Нормана. У своїх дослідженнях вони акцентують увагу на ролі візуальної мови як інструменту комунікації, засобу передачі цінностей, символів та ідентичності. Особливе значення при цьому набуває етнотдизайн як напрям, що поєднує естетичну складову з культурною репрезентацією. Саме через дизайн

користувач отримує перше враження про продукт або ресурс, а тому впровадження елементів національної символіки візуально поглиблює зв'язок із культурною спадщиною.

Еkleктика як метод візуальної репрезентації дедалі частіше використовується в цифровому дизайні, зокрема в освітньому середовищі. В українському контексті поєднання традиційних орнаментальних мотивів із сучасними візуальними трендами стає засобом не лише естетичного оформлення, але й репрезентації національної ідентичності.

Дослідження еkleктики в дизайні розглядається як одна з форм постмодерного підходу до візуальної культури (Михайленко, 2019:24), що дозволяє поєднувати геометричні, рослинні та символічні елементи українського орнаменту в єдиному інформаційному середовищі. У контексті цифрового дизайну це знаходить відображення в освітніх вебресурсах, де орнаментальні мотиви набувають нових форм через адаптацію до екранних форматів і стилістичних рішень UI/UX.

Згідно з дослідженням Левчук І. М., орнамент у сучасному дизайні освітніх платформ виконує не лише декоративну, а й культурно-ідентифікаційну функцію. Вона підкреслює належність ресурсу до українського культурного простору, формує візуальну єдність і сприяє національному вихованню (Левчук, 2021:47).

Окрему увагу дослідники приділяють трансформації традиційного орнаменту в діджитал-ілюстраціях. За спостереженнями Романюк Т. С., освітні сайти, зокрема такі як «Освіта.ua» та платформи МОН України, часто використовують стилізовані фрагменти української вишивки чи орнаменту у вигляді логотипів, декоративних елементів навігації або фонових патернів (Романюк, 2020:89).

Також важливим є аспект візуальної цілісності – як зазначає Павленко Д. В., успішна стилістична адаптація орнаменту потребує балансування між традиційністю і новітніми трендами графічного дизайну, що забезпечує ефективне сприйняття користувачем (Павленко, 2022:63).

Попри зростання інтересу до етнотдизайну, проблема застосування українського орнаменту в оформленні саме освітніх вебресурсів залишається малодослідженою. У більшості випадків дизайн таких сайтів орієнтований на функціональність, простоту та універсальність, що нерідко призводить до втрати локальної візуальної ідентичності. Натомість використання традиційних орнаментальних форм, притаманних українському декоративному мистецтву, могло б не лише зробити інтерфейси більш виразними, а й сприяти

формуванню у молодого покоління стійкого відчуття належності до своєї культури.

Таким чином, існує потреба у розробці нових підходів до стилістичного синтезу традиції та сучасності. Це передбачає не механічне копіювання орнаментальних мотивів, а їхню глибоку інтерпретацію, адаптацію до цифрового середовища, узгодження з принципами UX/UI дизайну, що дозволить зберегти національний характер без шкоди для зручності та функціональності цифрових платформ.

Метою статті є аналіз можливостей і способів застосування еклектики українського орнаменту в дизайні освітніх сайтів як інструменту формування цифрової візуальної ідентичності та популяризації національної культурної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Еклектика як художній метод передбачає поєднання елементів різної естетичної природи у межах єдиного стилістичного простору. У дизайні сайтів це виявляється у поєднанні лаконічної цифрової графіки з автентичними етнографічними мотивами.

Еклектика у візуальному дизайні – це поєднання різнорідних елементів з різних історичних епох, стилів і культур. У контексті цифрових інтерфейсів вона дозволяє інтегрувати традиційні українські орнаменти в сучасні візуальні середовища, зберігаючи баланс між національною ідентичністю та актуальністю.

В українських освітніх онлайн-платформах еклектика стає ефективним засобом адаптації візуальних архетипів до сучасних вимог юзер-інтерфейсу. Дизайнери поєднують елементи української орнаментики з мінімалізмом, флэт-дизайном, шрифтовою графікою, анімацією, що створює унікальну айдентику освітніх ресурсів.

Український орнамент, сформований протягом віків, включає геометричні, рослинні, тваринні та сакральні символи, які візуалізують народні уявлення про світ. У цифровому середовищі він може бути адаптований за допомогою сучасних технологій: векторна графіка (SVG), CSS-оформлення, інтерактивні елементи тощо.

У процесі цифрової адаптації зберігається не лише форма, а й зміст. Важливою стає концепція візуального коду, в якому орнаментальні елементи трансформуються відповідно до вимог екранного відображення, зручності сприйняття та естетики UX/UI дизайну.

Дослідження вебсайтів вітчизняних навчальних закладів (зокрема УКУ, ЛНУ ім. І. Франка, НУ «Києво-Могилянська академія») засвідчують різні рівні інтеграції орнаменту – від фонових текстур до структуроутворюючих елементів дизайну.

Часто використовуються переосмислені мотиви вишивки або геральдичні орнаменти, стилізовані під сучасну графіку.

Рослинні орнаменти, такі як стилізовані квіти, листя та гілки, широко представлені в українському декоративному мистецтві. У цифрових ілюстраціях вони часто набувають нових форм, зберігаючи при цьому декоративну функцію. Ці мотиви використовуються в освітніх матеріалах для створення естетично привабливого та культурно насиченого контенту.

Символічні елементи українського орнаменту, сакральні символи, найчастіше інтегруються в сучасний дизайн з метою збереження та звернення до культурної спадщини. В освітніх ресурсах для підкреслення національної ідентичності та духовних цінностей саме ці елементи часто використовуються.

Трансформація геометричних, рослинних та символічних елементів у сучасний дизайн сприяє формуванню національної ідентичності та естетичного виховання молоді.

Розглянемо кілька прикладів сайтів українських освітніх установ, які використовують елементи українського орнаменту в дизайні:

1. Український католицький університет (<https://ucu.edu.ua/>)

У дизайні сайту УКУ простежується використання геометричних орнаментальних мотивів, стилізованих під сучасну графіку. Елементи українського стилю вбудовані у структуру сторінки через декоративні фонові вставки, які нагадують вишивку. Це поєднання формує візуальну мову, що підтримує цінності УКУ – християнські, культурні, національні.

2. Львівська національна академія мистецтв (<https://lnam.edu.ua/>)

На сайті Академії можна помітити тематичне використання орнаментів у межах банерів, афіш та новинних блоків. Ці елементи переосмислюють народну орнаментуку, інтегруючи її в сучасний академічний контекст.

3. Мала академія наук України (<https://man.gov.ua/>)

Дизайн сайту МАН поєднує традиційні українські орнаменти з мінімалістичною структурою сторінки. У візуальній айдентиці проглядаються кольори та стилізації, характерні для національного вбрання, що виконує роль маркера ідентичності для молоді.

4. Сайт Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/>)

Хоча основний дизайн є лаконічним і строгим, у святкові періоди або при висвітленні патріотич-

них ініціатив на банерах часто використовуються стилізовані українські орнаменти — наприклад, елементи вишивки, тризуби, кольорові схеми з традиційною символікою.

5. Сайт Києво-Могилянської академії (<https://www.ukma.edu.ua/>)

У розділі про історію академії та на тематичних сторінках використовуються елементи історичної геральдики з орнаментальними рисами. Це створює глибокий культурний контекст, поєднуючи спадщину з модерним функціональним дизайном.

Також вважаємо доцільним відмітити сайти з галузі середньої освіти. До них відносяться:

1. Всеосвіта: Платформа активно використовує українські орнаменти в оформленні навчальних матеріалів та презентацій.

2. На Урок: Освітній портал, де традиційні орнаменти інтегруються в дизайн тестів, презентацій та інших навчальних ресурсів.

3. Vseosvita.ua: Сайт, що пропонує презентації та матеріали з використанням українських орнаментів для вчителів та учнів.

Подібні поєднання сприяють створенню унікального стилю сайту, підсилює емоційне сприйняття, викликає асоціації з національною культурою, що особливо важливо в освітньому та міжнародному контекстах.

У сучасному вебдизайні дедалі актуальнішою стає проблема досягнення балансу між естетичною привабливістю інтерфейсу та його функціональністю. Особливо це стосується освітніх сайтів, де користувачі очікують не лише інформативності й зручності, а й певного культурного контексту, що сприяє зануренню в навчальне середовище. У цьому контексті важливою постає роль декоративних елементів, зокрема — орнаменту, що базується на візуальних кодах національної ідентичності.

Основним викликом для дизайнерів є інтеграція декоративних елементів без шкоди для функціональності. Вдале оформлення передбачає, що орнамент: по-перше, розміщується в зонах, де не перешкоджає читабельності; по-друге, підтримує загальну композицію, не домінуючи над інформаційними блоками; по-третє, використовується як акцент або підкреслення, а не основний візуальний мотив.

На наш погляд, вдалими прикладами з українського цифрового освітнього простору є наступні:

1. «Всеукраїнська школа онлайн» (<https://lms.e-school.net.ua/>). Платформа має стриманий інтерфейс із мінімалістичними декоративними вкрапленнями. На головній сторінці присутні елементи українського орнаменту в заголовках і рамках, але вони не заважають навігації. Усі декора-

тивні елементи виконані в нейтральних кольорах, які не відволікають увагу.

2. «Моя Школа» від «Освіта.ua» (<https://moyashkola.ua/>). Цей ресурс має сучасний інтерфейс із адаптивним дизайном. Декоративні елементи обмежені, однак у святкові дні інтерфейс змінюється — додаються фонові зображення з етномотивами, які створюють атмосферу, не порушуючи структури сторінки.

3. Портал «Нова українська школа» (<https://nus.org.ua/>) Сайт демонструє приклад вдалої інтеграції візуальної ідентичності в структуру ресурсу. Фірмовий стиль базується на кольорах та елементах, стилізованих під українські орнаменти. Орнамент тут виступає частиною брендування, а не декоративним баластом.

Орнамент у дизайні освітніх сайтів може бути не лише прикрасою, а й інструментом культурної комунікації.

Висновки. У добу цифровізації й соціальних мереж важливість візуальних образів зростає. Національний орнамент, репрезентований у сучасному дизайні, може стати не лише засобом прикраси, а й маркером культурної ідентичності. Його впровадження у візуальний контент, пов'язаний з освітою, підсилює емоційний зв'язок з культурним спадком.

Крім того, візуальна впізнаваність національного орнаменту на міжнародному рівні сприяє культурній дипломатії. Український орнамент може виступати символом відкритої, багатой і самобутньої культури, що активно транслюється через освіту.

Український орнамент у дизайні освітніх сайтів є ефективним засобом культурної комунікації.

Еклектика українського орнаменту в дизайні освітніх сайтів України є не просто декоративним рішенням, а цілеспрямованим візуальним кроком до збереження, актуалізації та репрезентації національної культури в умовах цифрової доби. Сучасні вебресурси, пов'язані з освітою, дедалі частіше звертаються до глибокого пласту традиційної орнаменталістики — зокрема, геометричних, рослинних та символічних мотивів — як до інструменту, що не лише прикрашає інтерфейс, але й несе в собі культурний код, естетичну й ідентифікаційну функцію. Через гармонійне поєднання традиції й сучасності, цифровий простір освіти перетворюється на платформу культурної пам'яті, самоусвідомлення і візуального опору у глобалізованому світі. Таке візуальне вирішення сприяє формуванню зв'язку між поколіннями, актуалізуючи забуті або маргіналізовані елементи декоративно-прикладного мистецтва. Еклектичний підхід дозволяє інтегрувати орнамент у

сучасні візуальні комунікації без втрати автентичності, але із врахуванням нових технічних і дизайнерських можливостей. Крім того, такий метод відкриває нові горизонти для національного брендингу в освітньому секторі, сприяючи формуванню візуально привабливого і змістовного середовища.

Подальше дослідження адаптивних стратегій стилізації орнаментальних форм має велике значення як для цифрової гуманітаристики, так і для розвитку національно орієнтованого дизайну, що підтримує культурну стійкість і сприяє формуванню візуальної ідентичності України в цифровому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левчук І. М. Український орнамент у візуальній культурі сучасного освітнього простору. Мистецтвознавчі студії. 2021. №3. С. 45-52.
2. Михайленко О. В. Постмодерністські стратегії в дизайні: між еклектикою та стилізацією. Візуальні практики. 2019. №4. С. 23-30.
3. Павленко Д. В. Стилiстична адаптація етнографічних елементів у веб-дизайні. Дизайн-освіта в Україні. 2022. №1(5). С. 60-66.
4. Романюк Т. С. Трансформація народного орнаменту в цифрових ілюстраціях: аналіз сучасних трендів. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство. 2020. Вип. 2. С. 88-94.
5. Arnheim R. Visual Thinking. Berkeley: University of California Press, 2004. 345 p.
6. Norman D. The Design of Everyday Things. New York: Basic Books,

REFERENCES

1. Levchuk I. M. (2021) Ukrainskyi ornament u vizualnii kulturi suchasnoho osvitnoho prostoru [Ukrainian ornament in the visual culture of the modern educational space] *Mystetstvoznavchi studii*. №3. S. 45-52. [in Ukrainian].
2. Mykhailenko O. V. (2019) Postmodernistski stratchii v dyzaini: mizh eklektykoju ta stylizatsiieiu [Postmodern strategies in design: between eclecticism and stylization] *Vizualni praktyky*. №4. S. 23-30. [in Ukrainian].
3. Pavlenko D. V. (2022) Stylistychna adaptatsiia etnografichnykh elementiv u veb-dyzaini [Stylistic adaptation of ethnographic elements in web design] *Dyzain-osvita v Ukraini*. №1(5). S. 60-66. [in Ukrainian].
4. Romaniuk T. S. (2020) Transformatsiia narodnoho ornamentu v tsyfrovyykh iliustratsiiakh: analiz suchasnykh trendiv [Transformation of folk ornament in digital illustrations: analysis of current trends] *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriia: Mystetstvoznnavstvo*. Vyp. 2. S. 88-94. [in Ukrainian].
5. Arnheim R. (2004) *Visual Thinking*. Berkeley: University of California Press, 345 p.
6. Norman D. (2013) *The Design of Everyday Things*. New York: Basic Books, 384 p.